

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Metodika

PRO

CHRÁNĚNÉ DÍLNY

a

NÁCVIK PRACOVNÍCH DOVEDNOSTÍ

V RÁMCI PROJEKTU KATEŘINSKÁ ZAHRADA

I. CHRÁNĚNÉ DÍLNY

Teoretická východiska:

Předmětem rehabilitace jsou nejen deficity biologické, ale i osobní a sociální újmy jedince.

Rehabilitační péče v psychiatrii má před sebou mnohem složitější problematiku a úkoly než v ostatních lékařských oborech. Nejde zde o úplnou nebo částečnou obnovu narušených funkcí svalově kosterního systému, ale jedná se především o rehabilitaci narušené osobnosti nebo celého komplexu narušených funkcí psychiky (např. myšlení, jednání, emocionality atd.) a z toho plynoucích důsledků, t.j. rehabilitaci interpersonálních vztahů nemocného, přípravy jeho návratu do rodinného, pracovního a společenského prostředí v rámci možností daných povahou určitého psychického onemocnění. (Dobiáš, 1984)

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

V psychiatrii se rozlišuje ještě tzv. rehabilitace sociální, zaměřená k co nejlepšímu obnovení sociálních schopností nemocného, např. schopnost přiměřeného společenského styku, hospodaření s finančními prostředky, samostatné zabezpečování životních potřeb apod.

Práce je náplní každodenního života člověka. Mimo peněžní odměny má řadu dalších významů, např. užitečné a smysluplné trávení času, jasné členění denního programu, navázání kontaktů s jinými lidmi. Prostřednictvím práce člověk uspokojuje právě tak své materiální nároky, jako se realizuje a rozvíjí své tvořivé síly. Profesionální role je uznávanou sociální rolí. Zařazení a udržení se v práci je významným krokem "zpět do života".

U pacientů s onemocněním schizofrenního okruhu má pracovní začlenění významnou úlohu i z toho důvodu, že jsou u nich výrazně omezeny možnosti životní seberealizace, bývá ohrožena realizace partnerského vztahu i rodičovství. Práce se tak stává hlavní životní náplní.

Úspěšné zapojení do pracovní činnosti podporuje i náhled pacienta, schopnost adekvátního zhodnocení vlastních schopností a možností. Důležitá je oblast mezilidských vztahů, protože každá práce znamená také styk s lidmi. Nezřídka se nemocný setkává s předsudky, strachem a nejasnými obavami z možného nebezpečí ze strany pacienta, nevyjasněnou představou o tom, co od něho lze očekávat. To je spojeno s tendencí se od nemocného izolovat nebo naopak s nadměrnou péčí o jeho osobu. Na takovou situaci může pacient reagovat neadekvátně, což se samozřejmě obrací v jeho neprospěch. Pacient by potřeboval být na pracovišti obklopen lidmi, kteří mají porozumění pro jeho některé zvláštnosti projevující se v sociálních vztazích či v pracovním výkonu.

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Cílová skupina:

Klienti Psychiatrické kliniky VFN se závažným duševním onemocněním v dlouhodobé ambulantní péči, ve stabilizovaném zdravotním stavu.

Klienti, kteří mají možnost trvalejšího pracovního uplatnění pro zdravotně znevýhodněné osoby (invalidita II. a III.stupně), mají dohodu o pracovní činnosti, pracovní úvazek 4 hod./den.

Provoz:

Každý pracovní den, 8.30 – 12.30 hod., zajišťují souběžně 2 terapeuti.

Kapacita 12 pracovních míst.

Pracovní aktivity:

Dle týdenních programů, modifikace dle počasí, venkovní a vnitřní práce:

- Práce při údržbě a úpravě Kateřinské zahrady – sázení stromků, keřů, květin, úprava záhonů, zalévání, sekání trávy, hrabání listí, zametání cest, úklid sněhu atd.
- Práce v dílně – montáž, opravy a renovace nábytku pro potřeby PK, výroba nástěnek, poliček, rámečků na obrazy atd., opravy a údržba zahradnického nářadí apod.
- Práce při údržbě objektu – pravidelný úklid, opravy zařízení a vybavení.

Současně při každé činnosti jsou klienti cíleně, formou kurzů, vedeni terapeutky ke zlepšování praktických dovedností v používání nástrojů a nářadí.

Cíle:

- umožnit lidem s mentálním postižením pracovat za podmínek, které se co nejvíce podobají běžnému zaměstnání (pracovní smlouva, mzda, náhrady...);
- udržet a rozvíjet pracovní dovednosti;

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

- trénink pracovního režimu a práce v kolektivu s cílem zvýšit šanci klientů uplatnit se na trhu práce;
- získávání nových vědomostí a znalostí (profesní odborné kurzy pro zaměstnané klienty, 1x týdně, 1 hod.);
- podporovat samostatnost a odpovědnost klientů za kvalitně odvedenou práci;
- trénink kognitivních i exekutivních funkcí;
- podpora sociálních kontaktů, vytržení ze sociální izolace;
- trénink sociálních dovedností potřebných v běžném životě;
- smysluplné využití volného času.

Pravidla etického chování terapeutů ve vztahu ke klientům:

- Při kontaktu s klienty terapeut dodržuje pravidla slušného chování a běžného společenského styku. Jedná s každým člověkem jako s celostní bytostí.
- Jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva klientů. Jedná s klienty vždy s úctou a respektem k jejich soukromí a individualitě.
- Individuálním přístupem vede klienty v rámci jejich možností k vědomí odpovědnosti sám za sebe.
- Přistupuje ke všem klientům bez předsudků a klienta považuje za sobě rovného. Ve vztahu ke klientům uplatňuje spravedlnost. Všem věnuje stejnou pozornost a potřebnou péči, bez ohledu na odlišnou rasu, etnickou příslušnost, náboženské vyznání, pohlaví, věk, handicap, sociální a finanční situaci.
- Dodržuje mlčenlivost o pacientových osobních záležitostech a skutečnostech. Nesmí mluvit o záležitostech klienta s nikým jiným, než s tím, kdo je spoluodpovědný za péči o něj. Osobní informace poskytuje jen se souhlasem pacienta a v rozsahu své profesní pravomoci.

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Vlastnosti terapeuta

- Musí být bezúhonný, ukázněný, spolehlivý a zodpovědný.
- Musí mít schopnost empatie, předpokladem je i emoční vyrovnanost, pracovní stabilita a organizační schopnosti.
- Musí za všech okolností dodržovat profesionální a etické standardy.
- Spolupracuje s ostatními členy týmu, bere v potaz jejich příspěvky.

Pedagogické a psychologické zásady:

- Vytvořit příjemné prostředí s přátelskou atmosférou.
- Vlídlost, trpělivost a empatie terapeutů – individuální přístup, přiměřená komunikace, vcítění se do pocitů klienta, respektování osobnosti a lidské důstojnosti klientů.
- Při práci uplatňovat názornost, postupovat od jednoduššího ke složitějšímu, postup práce dobře vysvětlit a přesvědčit se, že klient zadání pochopil, dodržovat zásady bezpečnosti práce.
- Pozitivní motivace (pochvala, ocenění).
- Podpora a pomoc při řešení individuálních problémů klientů.

Metody práce:

- komunikace – bezprostřední styk terapeuta s klienty, nedirektivní techniky – důvěra, empatie, autentický zájem, rozhovor standardizovaný – podle předem připravených a přesně formulovaných otázek – zpravidla na počátku spolupráce, seznámení se s klientem, jeho zájmy a zálibami, očekáváními, sdělení pravidel apod., rozhovor volný
- pozorování - sleduje člověka, jeho činnost, chování, dozvídáme se o přirozeném průběhu psychických jevů bez umělého zásahu (projevy, verbální, neverbální, sociální, citové).

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Pozorování slouží k poznání osobnosti klienta, eventuálně poruch chování a představuje specifický příspěvek k zaměření výchovné nebo terapeutické činnosti.

– učení

1. praktické učení - získávání vlastních zkušeností v dané činnosti, obvykle pod vedením zkušeného člověka.
2. sociální učení - osvojování si komplexních způsobů chování a jednání přiměřených určité sociální situaci, učení sociální komunikaci, interakci a percepce, osvojují se sociální dovednosti, formují motivy a charakter. Ve stručnosti lze definovat jako: "učení žít mezi lidmi."

Závěrem lze konstatovat, že význam psychosociálního a psychoedukačního programu projektu „Kateřinská zahrada“ má nesporný vliv na adaptabilnější sociální fungování, možnou úzdravu či podíl v léčbě a v integraci pacientů do společnosti.

Výsledky Dotazníku spokojenosti a přínosu projektu „Kateřinská zahrada“ jsou přesvědčivé pro pozitivní hodnocení programu projektu. Pacienti oceňují, že získané dovednosti jim usnadňují fungování v praktickém životě. Významné je i to, že postupně posilují svoji sebedůvěru, sebevědomí a sebehodnocení. Učí se přiměřeně zvládat dosažitelné cíle a překonávat životní těžkosti. Někteří pacienti mají zájem pokračovat v aktivitách programu i po skončení hospitalizace.

V Praze, 20. října 2011

Za projektový tým:

Mgr. Eva Hotmarová, manažer projektu

Mgr. Stanislava Bačkovská, vedoucí programu

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Seznam použité literatury:

Bačkovská, S.: Možnosti sociální rehabilitace v léčbě schizofrenie. Diplomová práce, Praha, Katedra sociální práce FF UK, 1997

Baudiš, P., Pfeiffer, J.: Problémy pracovní rehabilitace psychotiků. In: Sborník referátů 15. symposia sociální psychiatrie. Kroměříž, 1987

Dobiáš, J. a kol.: Psychiatrie. Praha, Avicenum, 1984

Janík, A. a kol.: Psychiatrie. Praha, Avicenum, 1983

Jarolímek, M.: O lidech, kteří onemocněli schizofrenií. Praha, Pallata, 1996

Mikula, V.: Pracovní a sociální rehabilitace psychotiků. In: Syřišťová, E. a kol.: Skupinová psychoterapie psychotiků a osob s těžším somatickým postižením. Praha, Avicenum, 1989

Pfeiffer, J.: Rehabilitace. Léčebné, pracovní a sociální aspekty. Praha, SPN, 1982

Pfeiffer, J.: Ergoterapie 2. Praha, Avicenum, 1990

Řezáč, J.: Sociální psychologie. Brno, Paido, 1998

Škoda, C.: Rehabilitace psychos. In: Skaličková, O. a kol.: Rehabilitace v psychiatrii. Praha, Avicenum, 1971

Vágnerová, M.: Úvod do psychologie. Praha: Karolinum, 1997